

מי צריך למי? הזיקה בין היחיד לקהילה

מציאות

רבי אלעזר בן ערך
תנא (כינוי לחכמים בתקופת המשנה) והיה תלמידו של רבן יוחנן בן זכאי.
הוא נחשב כגדול התלמידים, עד כדי כך שכך אפיינו אותו:
"אם יהיו כל חכמי ישראל בכף מאזניים... ואלעזר בן ערך בכף שנייה - מכריע הוא את כולם" (מסכת אבות, ב', ח').

חמישה תלמידים היו לו לרבן יוחנן בן זכאי. כל זמן שהיה קיים היו יושבין לפניו. כשנפטר הלכו ליבנה, והלך ר' אלעזר בן ערך אצל אשתו לאמאוס [ישוב קדום בין ירושלים לשפלה], מקום מים יפים ונהל יפה.
המתין להם שיבואו אצלו ולא באו. כיון שלא באו בקש לילך אצלם ולא הניחתו אשתו. אמרה: מי צריך למי? אמר לה: הן צריכין לי.
אמרה לו: חמת [שק ששימרו בו גבינה] ועכברים - מי דרכו לילך אצל מי? העכברים אצל החמת או החמת אצל העכברים? שמע לה וישב לו עד ששכח תלמודו.
לאחר זמן באו אצלו, שאלו אותו בתורה ולא ידע להשיבן.

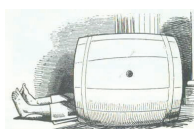
קהלת רבה, ז', ב'

מי צריך למי???

האם הקהילה יכולה להרשות לעצמה לוותר על פרט כזה או אחר?
האם הפרט יכול להרשות לעצמו לוותר על השתייכות לקהילה?

פירמידת הצרכים של מאסלו
מבטאת את הצרכים של כל אדם, אשר באים על סיפוקם במדורג. הרמה השלישית - צורך בשייכות, זהות ואהבה - זהו הצורך להיות מקובל, להיות חלק מקבוצה, לאהוב ולהיות נאהב. בשלב הזה האדם לומד להכיר את עצמו ולגבש זהות עצמית.

הפילוסוף דיוגנס
(380 לפנה"ס), הטיף בלהט כנגד האזרחים המנהלים חיי רווחה ושיתוף. הוא החליט להתגורר בחבית עץ בכדי להוכיח את אי-תלותו בחברה ובערכיה. פעם הגיע אלכסנדר מוקדון לבקרו ושאלו אם הוא זקוק למשהו, בתשובה ביקש דיוגנס כי יזוז מעט כדי שלא יסתיר לו את השמש... המצביא המהולל הגיב: "לו לא הייתי אלכסנדר, הייתי מבקש להיות דיוגנס"

שאלה למחשבה...

"דיוגנס החניך" הוא מוסיקאי, תלמיד מצטיין, עומד בכל דרישות בית הספר אך אינו מכיר את חבריו לחדר... האם נאפשר לו להמשיך בשלו ולשמר את ייחודו או "שבשם הקהילה וערכיה" נשבש את שגרת יומו?

עולמם של החכמים בדור שאחרי חורבן בית המקדש השני מצוי על קו תפר. בשלב גורלי זה צריך העולם היהודי ללמוד קודים חדשים של ניהול חיים קהילתיים ללא מקדש. מפעלו המרכזי של רבן יוחנן בן זכאי היה הפיכת יבנה למרכז רוחני בו לימוד התורה וחידושה תופסים את מקומם של התפילה והקורבן בבית המקדש.

מתוך תצפיות ומחקר על התנהגות דולפינים, נמצא כי הסיוע ההדדי שדולפין יגיש יהיה לכל חברי הלהקה, ללא קשר לקרבה משפחתית. להקת דולפינים בשעת סכנה תתאסף ותשחה יחד צמודים זה לזה, כאשר הבוגרים והחזקים שוחים בקצוות והאמהות ביחד עם הגורים שוחים במרכז הלהקה. להקה גדולה מספקת הגנה טובה יותר לגורים הצעירים.

קהילת כפר הנוער: מי הם חבריה?

שאלה למחשבה...

מה המשמעות בלהיות "חבר קהילה" בכפר הנוער? האם כרוכה בכך מחויבות כלשהי? מהי מידת המחויבות של כפר הנוער כלפי חברה ברבדיה השונים?

כיצור ביולוגי החפץ בקיומו, מגיב האדם לכל אתגר המאיים עליו מצד חיצוני. עובדה היא ששורש הנטייה הזאת מצוי כבר בממלכת בעלי-החיים שעה שהם חשים בסכנה קרובה; כשהם נמצאים במרעה ומרגישים בסכנה, הם נבהלים באופן אינסטינקטיבי והם מתחילים להידבק זה בזה כאילו עצם המגע הפיסי ימנע מהם את האסון. ההבדל בין האדם שמתחבר לאחרים והבהמות המתקהלות ביחד בעדר הוא, שבעת שהיצורים האילמים מגיבים באופן מכני ובלי מגמה, פועל האדם בדרך שכלית ותכליתית. אולם השאיפה היסודית להתקהל נוכח סכנה, משותפת לבהמה ולאדם הביולוגי. קוהלת נתן תמונה למעשה ההתחברות הזאת במתכונתו של האדם הראשון בדברים אלה: "טובים השניים מן האחד, אשר יש להם שכר טוב בפעלם, כל אם יפלו, האחד יקים את חברו, ואילו האחד שיפול אין שני להקימו".

מתוך "איש האמונה", הרב יוסף דוב סולובייצ'יק

"מותר האדם מן הבהמה"!!?
האם קהילת האדם כקהילת החיות (אך יותר משוכללת), או שמא המהות של התקהלות האדם היא אחרת?

3. שום אדם איננו אי מבודד בעולם, אלא הוא מממש את אנושיותו דרך אחרים, ולידם, בעזרה לאחרים ובהיעזרות בהם. הקהילה היא המסגרת שבתוכה האדם פועל, והיא זו שמעניקה פשר לפעולתו. בחיים קהילתיים הזיקות בין חברי הקהילה מורגשות, ויש בהן חותם של כנות ואנושיות. מימוש עצמי של כל אחד מחברי הקהילה מותנה בזיקות הללו ובתחושת השייכות והביטחון שהן משרות. החינוך אינו מתרחש בבועה. החינוך תובע קודם כל קשר בין בני האדם - את קיומה של קהילה. האתגר המרכזי של חינוך ראוי בימינו: לפתח את היחיד בזיקה מובנית לקהילתו, תוך פעולה נגד מגמת האינדיבידואליזם המנוכר של החברה המודרנית. לכפר הנוער יש יתרון בהיענות לאתגר זה. בני הנוער חיים בו את חייהם בכל שעות היממה, וניתן לרתום את חוש הצדק הטבעי שלהם ואת הדחף שלהם למעורבות, לבנייתם של קהילה שנהנית מלכידות ערכית ומרצון ליצירת עולם טוב יותר, גם בכפר עצמו וגם מעבר לו. קהילה היא דבר חי שיש ליצור אותו שוב ושוב. חשוב להדגיש את הדינאמיות של בניית הקהילה. תחושת שייכות למקום קשורה בשותפות ביצירתו. אמנם המצטרף החדש לקהילה מצורף לאישיות קיימת, אך היא אינה תוצר סופי ומקובע.

מתוך "דרך כפר", עמ' 28-29

באשר לקהילה - מה התפקיד שלנו כמחנכים בכפר הנוער?

